

Міжнародне співробітництво та контроль у сфері ОРД

Лекція 12

Структура та ключові теми

01

Міжнародна взаємодія та правова допомога

Форми співробітництва, канали зв'язку, пріоритетні напрямки

02

Судовий контроль за ОРД

Об'єкт, предмет та засади судового контролю

03

Відомчий контроль за ОРД

Форми, завдання та види контролю

04

Прокурорський нагляд

Структура нагляду, повноваження прокурора

05

Права людини та ОРД в умовах воєнного стану

Механізми захисту, розширення повноважень, кіберспівробітництво

РОЗДІЛ 1

Міжнародне співробітництво в ОРД

Міжнародне співробітництво в ОРД – це **спільна діяльність оперативних підрозділів різних держав**, спрямована на запобігання, виявлення та припинення транснаціональних злочинів. Правова допомога базується на принципах **взаємності** та дотримання національного законодавства, регулюється КПК України (Розділ IX) та міжнародними конвенціями, зокрема Конвенцією ООН проти транснаціональної організованої злочинності.

Основні форми міжнародної взаємодії

Інформаційний обмін

Передача даних про осіб, методи злочинів, канали зв'язку між оперативними підрозділами

Запити про правову допомогу

Проведення окремих слідчих (розшукових) дій на території іншої держави

Спільні заходи (JITs)

Створення спільних слідчо-оперативних груп для розслідування транснаціональних злочинів

Канали зв'язку

Через Інтерпол, Європол та прямі двосторонні договори між державами

Пріоритетні напрямки співробітництва

1

Протидія тероризму
Обмін списками підозрюваних, моніторинг фінансування через механізми **FATF**

2

Незаконна міграція та торгівля людьми
Перекриття каналів нелегального транзиту, ідентифікація потерпілих через мережу «**Blue Notice**» Інтерполу

3

Розшук активів (Asset Recovery)
Взаємодія з Егмонтською групою та АРМА для арешту й конфіскації майна, здобутого злочинним шляхом, за кордоном

Судовий та відомчий контроль: чому це важливо?

Реалізація конституційних положень про Україну як демократичну, правову державу неможлива без зміцнення законності. Суспільство цікавить не лише **результат** діяльності правоохоронних органів, а й **як** цей результат досягається.

ОРД передбачає використання **негласних сил, засобів і методів**, що майже завжди обмежує права громадян. Порушення законності може призвести до небажаних наслідків і вплинути на авторитет правоохоронних органів.

Ключова проблема

ОРД стосується значної кількості громадян, які проти своєї волі можуть бути пов'язані з особами, що вчинили кримінальне правопорушення – через спільне проживання, відносини по роботі тощо.

Специфіка контрольної діяльності

Контрольна діяльність поєднує елементи трьох видів діяльності, кожен з яких виконує свою соціальну роль:

Правоохоронна

Припинення протиправних дій осіб та притягнення їх до відповідальності

Правозастосовна

Кваліфікований нагляд за відповідністю діяльності закону та забезпечення прав громадян

Управлінська

Проявляється у правових актах контрольних органів та службових документах

СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ

Сутність судового контролю за ОРД

Судовий контроль – це самостійна правова форма здійснення судової влади, спрямована на перевірку законності й обґрунтованості ОРД із метою захисту прав, свобод і законних інтересів громадян. При здійсненні контролю встановлюється основний факт – чи є законною дія або акт відповідного органу.

- ☐ Судовий контроль має переваги над прокурорським наглядом і відомчим контролем: статус судді не пов'язаний з якістю ОРД, судова влада відокремлена від виконавчої, а судова процедура з елементами змагальності спроможна ефективніше забезпечувати права людини.

Конституційні гарантії та роль суду

Відповідно до **ст. 64 Конституції України**, конституційні права не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією. Контроль за обмеженням прав громадян (статті 29, 30, 31) віднесено до компетенції суду

Таємниця кореспонденції

Стаття 31 – телефонні
переговори та поштово-
телеграфна кореспонденція

Таємниця приватного
життя

Стаття 30 – недоторканність
житла

Свобода та
недоторканність

Стаття 29 – обмеження лише за
рішенням суду

Процедура судового дозволу на ОРЗ

Більшість оперативно-розшукових заходів здійснюється за ухвалою слідчого судді відповідно до КПК України. Слідчий суддя перевіряє:

1

Формальна перевірка

Підписи повноважних осіб, погодження з прокурором у визначених законом випадках

2

Вивчення матеріалів

Наявність постанови про заведення справи, оперативних даних про тяжкий або особливо тяжкий злочин

3

Відповідність строкам

Строки обмеження прав не можуть перевищувати строки ведення оперативно-розшукової справи

4

Оформлення рішення

Дозвіл підписується суддею, скріплюється гербовою печаткою та оформляється за правилами таємного діловодства

ВІДОМЧИЙ КОНТРОЛЬ

Відомчий контроль за ОРД

Відомчий контроль – це діяльність уповноважених органів та посадових осіб, яка здійснюється шляхом **аналізу, огляду, обстеження, спостереження, перевірки та інспектування**. Мета – пошук і збір інформації про діяльність підконтрольних суб'єктів ОРД для виявлення відхилень від встановлених вимог.

Об'єкт контролю – діяльність суб'єктів ОРД та підрозділів, що сприяють її здійсненню. **Мета** – забезпечення ефективного й законного здійснення завдань ОРД.

Завдання відомчого контролю

- Запобігання порушенням

Своєчасне запобігання порушенням закону та виявлення недоліків організаційного і тактичного характеру

- Адекватне застосування методів

Своєчасне та адекватне застосування форм і методів ОРД в організаційно-тактичних аспектах

- Забезпечення конспірації

Безпека громадян, що співпрацюють з оперативними підрозділами на конфіденційній основі

- Єдність рішень

Забезпечення єдності рішень посадових осіб та розробка заходів щодо підвищення ефективності ОРД

Форми та види відомчого контролю

Документальна форма

Вивчення довідок, звітів, справ оперативного обліку – всього, що характеризує ОРД, її процес та результат. Має доповнюватися реальним станом справ.

Безпосередня форма

Ознайомлення керівника з роботою підрозділу, вивчення справ, заслуховування оперативних працівників на нарадах.

Види контролю

- **Попередній** – під час підготовки рішень, що вимагають затвердження
- **Поточний** – постійно під час виконання управлінських рішень
- **Подальший** – після виконання прийнятих рішень в ОРД

РОЗДІЛ 3

Прокурорський нагляд за ОРД

Відповідно до Конституції та Законів України «Про прокуратуру» та «Про ОРД», на **Офіс Генерального прокурора** покладено нагляд за додержанням законів органами, які ведуть ОРД. Організаційні питання визначені наказом від **08.09.2023 № 253**. Прокуратура забезпечує нагляд щодо попередження, виявлення та припинення кримінальних правопорушень, розшуку осіб та профілактики правопорушень.

Структура прокурорського нагляду: Офіс Генерального прокурора

Нацполіція

Департамент нагляду за
Нацполіцією та
органами боротьби з
оргзлочинністю

СБУ

Департамент нагляду за
додержанням законів
органами безпеки

БЕБ

Управління нагляду за
Бюро економічної
безпеки

ДБР

Департамент нагляду за
Державним бюро
розслідувань

НАБУ

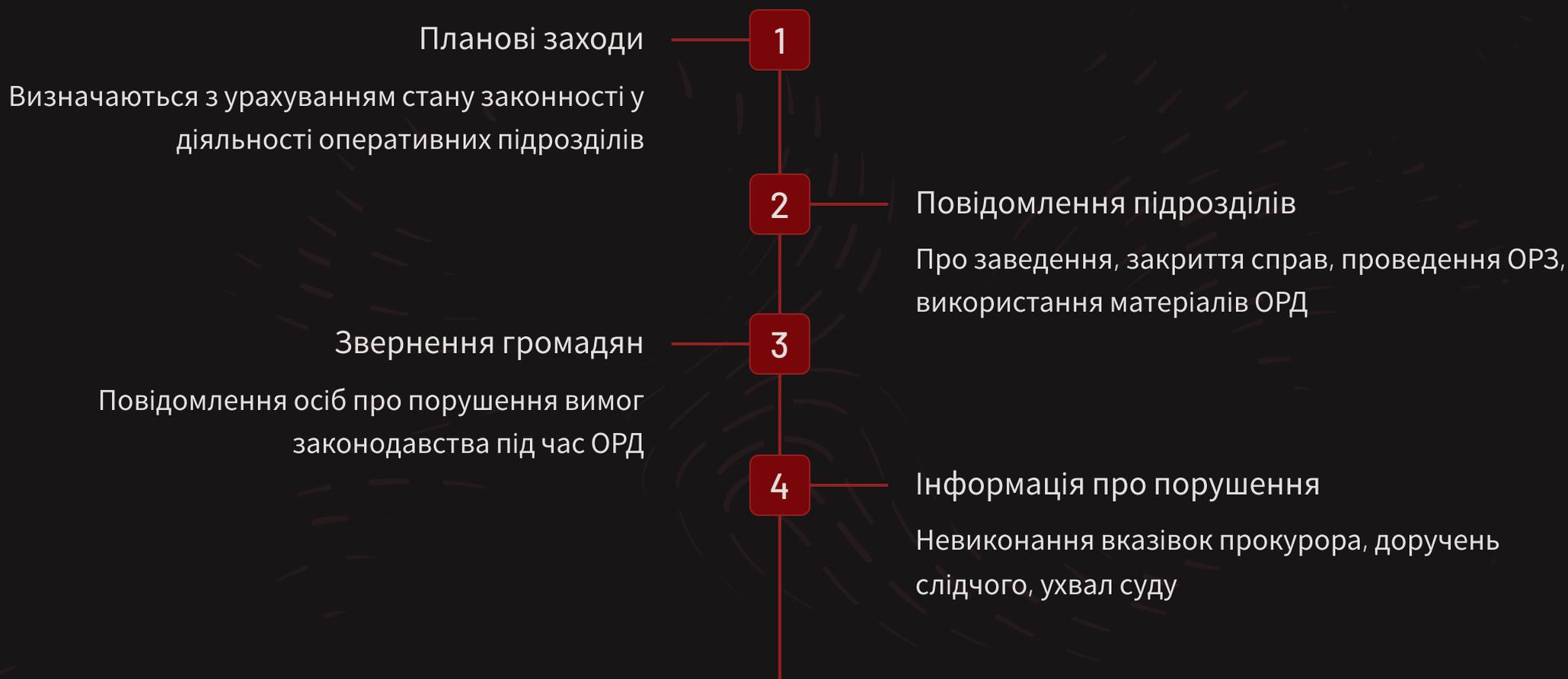
Спеціалізована антикорупційна прокуратура

Оборона

Спеціалізована прокуратура у сфері оборони – СЗР,
УДО, ГУР МО тощо

Також: Генеральна інспекція (щодо прокурорів), Департамент захисту інтересів дітей, Спеціалізована екологічна прокуратура, Управління протидії кіберзлочинам.

Підстави для перевірок та строки реагування

5 діб

Перевірка заведення справи

Невідкладно від дня надходження повідомлення

10 діб

Перевірка закритої справи

З моменту одержання повідомлення про закриття

Повноваження прокурора у сфері ОРД

Відповідно до ст. 14 Закону «Про ОРД», прокурор у межах компетенції має широкі повноваження:

Доступ

Безперешкодно
входить в усі
приміщення органів
ОРД, вимагає
документи, справи,
звіти

Вказівки

Дає письмові вказівки
про проведення ОРЗ,
розшук осіб, дає згоду
на продовження
строків

Скасування рішень

Скасовує незаконні
постанови про
заведення/закриття
справ та інші рішення,
що суперечать закону

Реагування

Вживає заходів щодо
усунення порушень,
притягнення винних до
відповідальності,
опротестовує
незаконні постанови
суду

- ❑ Принесення протесту прокурором **зупиняє** проведення оперативно-розшукових заходів, дозвіл на які дано судом.

Права людини та відповідальність в ОРД

Принцип законності

Заборонено проводити заходи, не передбачені законом

Заборона провокації

Оперативні працівники не мають права схилити особу до вчинення злочину

Дисциплінарна відповідальність

За порушення регламентів та адміністративних норм

Кримінальна відповідальність

За незаконне використання спецзасобів, перевищення влади, порушення недоторканності

ОРД в умовах воєнного стану

Воєнний стан вносить суттєві корективи в алгоритми роботи оперативних підрозділів:

Розширення повноважень

У зонах бойових дій деякі рішення, які зазвичай приймає суд, може санкціонувати прокурор (ст. 615 КПК)

Міжнародний аспект

Активна взаємодія з МКС (Гаага) щодо фіксації воєнних злочинів, обмін даними про комбатантів та агентів впливу

Пріоритет контррозвідки

ОРД тісно переплітається з контррозвідкою для виявлення ДРГ та колаборантів

Кіберспівробітництво

Посилена взаємодія з іноземними партнерами для відсічі кібератак на критичну інфраструктуру

Баланс безпеки та прав особи

ОРД – це завжди баланс між безпекою держави та правами особи. Міжнародний рівень лише підсилює вимоги до якості доказової бази, оскільки матеріали мають визнаватися судами різних юрисдикцій.

Поєднання судового, відомчого контролю та прокурорського нагляду за законністю здійснення ОРД є запорукою забезпечення прав та свобод осіб, які потрапляють до її сфери. Саме ця триєдина система гарантує, що негласні методи боротьби зі злочинністю залишаються в правовому полі.